

ضوابط و راهنمای برپائی اطاق های سرمایه فکری در دانشکده های مهندسی،

جهت بهره گیری اندیشمندان از سرمایه های فکری کشور در دانشگاه ها

سید ابراهیم ابطحی

استادیار دانشکده مهندسی کامپیوتر - دانشگاه صنعتی شریف

abtahi@sharif.edu

سرمایه فکری متشکل از دانش، اطلاعات، حقوق فکری و تجربه سرمایه های انسانی است. از منظر سرمایه ای به عنوان ثروت، سرمایه فکری مجموعه ای از سرمایه انسانی و سرمایه ساختاری و سرمایه های ارتباطی یا پیوندی است.

سرمایه انسانی را استعدادهای ذهنی پایه کارکنان شکل می دهد که با سرمایه های ساختاری و پیوندی تجمیع شده و تکامل می یابد. سرمایه ساختاری را سرمایه ای غیر انسانی شامل حقوق اختراع و نشان های تجاری ثبت شده و نرم افزارهای پایگاه داده حاوی اطلاعات تخصصی کاری، تجارب فردی کاری و حافظه های سازمانی می شمارند. سرمایه های پیوندی یا ارتباطی را دانش نهفته در شبکه های کاری و تجاری می دانند که تجلی و منشاء آن پیوند با کاربران است.

در یک نگاه فراگیر سرمایه های انسانی بالقوه حامل سرمایه های فکری می توانند باشند و از این منظر حفظ و حراست از آنها به ویژه گونه های خیره و مجربشان برای جوامع، شرط عقلانیت مدیریتی است.

بازنشستگان هیأت علمی دانشگاه ها را مانند مجربان صنعت، در رأس هرم سرمایه های فکری می توان جای داد. سیاست های انفعالی در وضعیت های اضطراری به موقعیت دو قطبی متقاضیان ماندن و معتقدین به راندن، جز خسارت حیثیتی صرفه ای برای هیچیک از دو گروه اساتید در آستانه بازنشستگی و مدیران عاقلانه مقید به گردش نسلها، به بار نخواهد آورد. راه حل ایجاد اطاق های سرمایه فکری در دانشکده های دانشگاه های کشور راه حلی از حوزه مدیریت پیشگیری با آینده نگری به کمک راهبرد برد-برد با صرفه دوسویه است.

اطاق سرمایه فکری فضای فیزیکی مستقلی در جمع اطاق های اساتید هر دانشکده است که با قطعه بندی، شامل فضاهای کوچک تک نفره دارای میزکار، صندلی، تلفن و رایانه متصل به شبکه برای هر عضو است. فضائی مشاع برای جلسات گروهی شامل میز کنفرانس، صندلی و تابلوهای دیوارکوب برای درج سوابق و افتخارات اعضای داوطلب اطاق سرمایه فکری است. محلی برای نگهداری مستندات متنی، صوتی و تصویری پیشینه دانشکده و جشنها و افتخارات به روز شونده آن در این اطاق هم می تواند در نظر گرفته شود. اعضای این اطاق از خدمات منشیگری ریاست دانشکده بهره مند هستند. هر عضو هیأت علمی در آستانه

بازنشستگی با تقاضای ریاست دانشکده برای عضویت و همکاری در این اطاق، دعوت به ادامه کار داوطلبانه با دانشکده می‌شود. پس از قبول یا رد همکاری، برای تعیین کاربری اطاق کار و آزمایشگاه او پس از صدور حکم بازنشستگی ضمن تقدیر از زحمات از ایشان استعلام می‌شود و تصمیم مرضی الطرفین در این موارد اتخاذ می‌شود. در شرایط گشاده دستی در اختصاص فضای فیزیکی به اطاق سرمایه فکری، می‌توان با نظر و توافق همکار بازنشسته، ترتیب انتقال همه یا برخی از وسایل اطاق کار یا آزمایشگاه ایشان را به این اطاق داد. کلید درهای این اطاق به شکل انفرادی در اختیار هر عضو قرار می‌گیرد.

از منظر تشکیلاتی هم در این نوشتار به ترسیم محتویات اسنادی آدابی، برای تحقق این راه حل پایدار می‌پردازیم.

مأموریت: اطاق سرمایه های فکری مأمون فضیلت محور مراقبت از حافظه سازمانی مبتنی بر تجارب آموزشی و پژوهشی سرمایه های انسانی داوطلب دانشگاه ها، جهت صیانت بهره گیرانه از توفیقات و شکست های تجربی و انتقال بین نسلی آنهاست. این اطاق، فضای استمرار همکاری داوطلبانه اعضای بازنشسته هیأت علمی با مدیریت دانشکده است.

دورنما: کاهش فاصله بین نسل ها و گریز از تکرار مکررات و بهره گیری روزافزون از خبرگی جهت کاهش خطر انجام فعالیت های نو.

ارزش های پایه: قدرشناسی، آینده سازی، رشد تدریجی مبتنی بر بلوغ، تجربه آموزی.

راهبردهای توسعه: فراهم سازی جایگزینی کم خسارت نسل ها و ظهور تدریجی سودآوری در تراز سرمایه فکری آموزش عالی.

منشور برپائی: اطاق های سرمایه فکری، فضای داوطلبانه فضیلت محور شرایط تحقق کم خسارت تا پرمفعت گذار نسل ها در ابعاد آدابی زیر می‌توانند باشند:

- ترویج اقدامات داوطلبانه پرمفعت با یک الگوی عینی.
- تسهیل انتقال تدریجی تجارب سودمند آموزشی و پژوهشی.
- افزایش سطح تعاملات بین نسلی با تفاوت های چشمگیر منشی و رفتاری.

اساسنامه همکاری: همکاری داوطلبانه نسل ها در این اطاق ها بر اساسنامه ای توافقی، متکی خواهد بود که گزیده ای از اهداف کارکردی زیر را می‌تواند جهت تحقق، هدف گذاری نماید:

- اقدام به ترجمه، تدوین یا تألیف کتب درسی با بازار منطقه ای در حوزه زبان فارسی.
- مشاوره دانشجویی در انتخاب موضوع و نگارش پایان نامه های تحصیلی.
- نظارت توصیه گرانه بر محتوا و کیفیت ارائه دروس.
- همفکری در بازبینی و تدوین مستمر دروس تازه و همتراز فناوری های نو.
- کمک به شکل گیری ارزیابی درونی و بیرونی مستمر آموزشهای رسمی دانشکده ای و رشته ای.

- شکل دهی به گفتگو بین ذینفعان بخش تخصصی برای شکل گیری گفتمان های راهگشای حل مشکلات ملی در حوزه تخصصی.
  - راه اندازی آرشپو به هنگام شونده فعالیت های دانشکده ای به شکل تاریخ شفاهی و کتبی و تصویری.
  - تدوین طرح ساماندهی به آزمایشگاههای پژوهشی و ایجاد نقشه های دانشی آزمایشگاهی، موضوعی و دانشکده ای.
  - برنامه ریزی برای حفظ ارتباط و استفاده از توان دانش آموختگان دانشکده پس از دوران فراغت از تحصیل.
  - مشاوره گسترده علمی و فکری به دانشجویان خواستار.
  - مشاوره به مدیران دانشکده در چرخه های جابجایی انتخابی.
  - انجام و ترویج پژوهش در زمینه آموزش حوزه مهندسی مرتبط.
  - کمک به همکاری بین رشته ای، بین دانشکده ای، بین دانشگاهی، ملی و فراملی در برپایی و اجرای دوره های میان رشته ای تا فرارشته ای.
  - فراهم سازی زمینه پیوند همکارانه - نه رقابت جویانه - بین صنعت و دانشگاه در حوزه تخصصی.
  - نوآموزی اساتید جوان در آستانه پیوستن به کادر علمی.
  - کمک به دانشگاهها و سازمانهای دولتی مرتبط به عقلانی ساختن فرآیندهای ترفیع و ارتقاء و رها سازی آن از قیود نهضت شکست خورده مقاله سازی.
  - همکاری و ترویج تولید و ارائه الکترونیکی دروس.
  - ترویج همکاری با انجمن های علمی حوزه تخصصی در سطوح ملی و بین المللی جهت بهره گیری از توان داوطلبانه آنان.
  - کمک به شکل گیری نهادهای مهندسی حرفه ای در حوزه تخصصی.
  - راه اندازی چرخه های مستمر نوآموزی و بازآموزی مدرسان در زمینه تازه های پداگوژی در حوزه تخصصی.
  - ترویج استفاده از بهترین تجارب موجود ملی و جهانی در ساختارهای آموزشی، پژوهشی و اداری در دانشکده ها و دانشگاهها.
  - آماده سازی محیط آموزشی برای مواجهه با شرایط آتی از بنیان متفاوت با شکل های کنونی آموزش دانشگاهی.
  - ترویج و تدوین برنامه هایی برای جبران کم توانی برخی از دانشجویان ورودی در مهارتهای الزام غیر تحصیلی.
- آداب نامه رفتاری:** این آداب نامه از سرمایه اولیه حیثیت تعاملات استادی-شاگردی بهره می گیرد و سپس با توافق متعاملین با اتکاء به توافقاتی، شامل پذیرش ارزش ذاتی توفیقات پیشین و ارزش جبری نوآوری های لازم، به گونه ای از ارتباطات روشن و در عین حال محترمانه توافقی می تواند منجر شود.